

УДК 378.147:811]:004

DOI: 10.15587/2519-4984.2018.139395

ПОДКАСТИНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ АУДІЮВАННІ СТУДЕНТІВ МОЛОДШИХ КУРСІВ

© О. В. Давиденко, О. В. Пономаренко

У статті розглядаються особливості застосування подкастів у формуванні компетентності в аудіюванні у студентів-першокурсників. Авторами дається визначення поняття “подкастинг” та розкривається дидактичний потенціал технології подкастингу (доступність, автентичність, інформативність, актуальність, компетентність, автономність). Визначено цілі формування мовленнєвої аудитивної компетентності студентів першого курсу. Доведено, що подкасти, які розміщені на сайті Podcastsinenglish.com, мають три рівні складності та забезпечують перехід від рівня B1 до B2. Надаються характеристики з позиції таксономії подкасту: за типом, способом представлення, тривалістю, автором, стилем, призначенням. Авторами статті пропонуються вправи, розроблені на прикладі подкасту “CreatureComforts”. Детально охарактеризовано три етапи роботи над подкастом: до прослуховування, прослуховування, після прослуховування. Метою етапу “До прослуховування” є введення студентів у контекст подкасту, усунення мовних труднощів, прогнозування змісту. На цьому етапі представлено рецептивно-продуктивні, рецептивно-репродуктивні комунікативні та умовно-комунікативні вправи без ігрового компоненту. Етап “Прослуховування” передбачає власне слухання подкасту двічі з метою отримання загальної та детальної інформації. Авторами пропонуються рецептивно-репродуктивні завдання відповідно до мети аудіювання. На етапі “Після прослуховування” усі завдання націлені на реалізацію принципу взаємопов’язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, а запропоновані авторами вправи є комунікативними. Проаналізовано стратегії аудіювання “зверху донизу” (top-down) та “знизу вгору” (bottom-up) при розробці вправ. Доведено здебільшого використання стратегії “зверху донизу”, коли фонові знання слухача активують його очікування щодо змісту подкасту та допомагають його спрогнозувати. Обґрунтовано доцільність застосування розробленого комплексу вправ, що можуть бути використані в процесі формування англomовної аудитивної компетентності студентів-першокурсників

Ключові слова: подкастинг, таксономія подкастів, компетентність в аудіюванні, стратегії аудіювання, етапи, комплекс вправ

1. Вступ

В умовах модернізації змісту іншомовної освіти неабияке значення мають інформаційно-комунікаційні технології, використання яких у навчально-виховному процесі у вищій школі залишається актуальним вже декілька десятиліть поспіль. Формування іншомовної комунікативної компетентності, зокрема компетентності в аудіюванні, у студентів вищих закладів освіти є обов’язковою складовою загальної фахової підготовки. Для забезпечення ефективного формування компетентності в аудіюванні варто впроваджувати нові методологічні підходи в умовах бурхливого розвитку інформаційних та телекомунікаційних технологій. У процесі викладання англійської мови у вищій школі особливе місце відіграють інтернет-ресурси, які містять різноманітні навчальні матеріали, зокрема подкасти. Подкастинг (podcasting) (похідне від слів iPod і broadcasting) – є новим форматом розповсюдження аудіо і відеоконтенту через Інтернет з певною періодичністю та присвячений певній тематиці. Використання навчальних подкастів забезпечує насамперед розвиток умінь аудіювання на основі цікавих за змістом автентичних матеріалів та вирішує низку методичних завдань на занятті з іноземної мови.

2. Літературний огляд

Аналіз наявної фахової літератури свідчить, що технологія подкастингу широко використовується як у

закордонній, так і вітчизняній методичній науці. У дослідженнях учених висвітлюються різноаспектні підходи до організації навчальної роботи з подкастами, зокрема питання доцільності використання, класифікації та таксономії подкастів [1, 2]. Зазначається, що завдяки продуманій методиці навчання англійської мови, подкасти допомагають розв’язувати специфічні цілі мовної освіти, а саме, вдосконалювати різні види мовленнєвої діяльності, формувати та вдосконалювати навички вимови, розширювати та збагачувати лексичний запас, граматичні навички тощо [3, 4]. Відмітимо той факт, що низка методистів вважають розвиток аудитивних навичок найбільш прийнятним та реалістичним завданням використання подкастів у навчальних цілях [5, 6]. Науковці відмічають, що використання сучасних інтернет-технологій, зокрема, подкастів, забезпечує інтерактивний спосіб проведення занять [7], відіграє неабияку роль в організації навчальної взаємодії викладача та студентів, сприяє підвищенню пізнавальної активності та мотивації до вивчення мови та є невичерпним джерелом навчальних автентичних матеріалів [8, 9]. Окрім цього, використання навчальних подкастів у навчанні мови сприяє розвитку умінь навчальної автономії, індивідуалізації навчального процесу, організації міжкультурного спілкування та, нарешті, формування інформаційної компетентності [10, 11].

Таким чином, аналіз літературних джерел показав можливість всебічного застосування технології подкастингу у формуванні іншомовної комунікатив-

ної компетентності, проте практичний аспект проблеми формування компетентності в аудіюванні потребує більш детального вивчення.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – розробити й методично обґрунтувати комплекс вправ для формування компетентності в аудіюванні засобами подкастів навчального ресурсу *Podcastsinenglish.com*.

Для досягнення мети нами були поставлені такі задачі:

1. Теоретично обґрунтувати використання подкастів як різновиду інтернет-технологій на заняттях з практики усного та писемного мовлення для першого курсу.

2. Визначити цілі формування мовленнєвої компетентності в аудіюванні студентів першого курсу.

3. Запропонувати комплекс вправ для навчання аудіювання засобами подкастів та оцінити їх ефективність.

4. Розвиток умінь аудіювання студентів молодших курсів засобами подкастів інтернет-ресурсу *Podcastsinenglish.com*.

Передбачається, що на кінець першого курсу студенти мають досягти рівня B2 в аудіюванні. Згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти це означає, що студенти здатні розуміти об'ємні висловлювання та стежити за аргументацією на добре знайомі теми, а також розуміти новини та програми про поточні події та більшість фільмів літературною мовою [12]. Подкасти, які розміщені на сайті *Podcastsinenglish.com*, мають три рівні складності та забезпечують перехід від рівня B1 до B2, а отже можуть бути використанні у навчанні студентів першого курсу.

Вважаємо за доцільне проаналізувати подкаст ресурсу *Podcastsinenglish.com* з позиції дидактичних характеристик:

– *доступність* (більшість подкастів на сайті є у вільному доступі з можливістю скачування);

– *автентичність* (усі подкасти містять автентичні матеріали, озвучені носіями мови);

– *інформативність та актуальність* (містять цікаву та актуальну інформацію про події, подорожі до країн, життєвий досвід, інновації тощо, що, беззаперечно, сприятиме підтриманню мотивації до вивчення іноземної мови);

– *компетентність* в усіх видах мовленнєвої діяльності;

– *автономність* (за допомогою новітніх методів, технологій, активних форм роботи створюється освітнє середовище, що дозволяє підтримувати мотивацію; стимулювати ініціативу; створювати ситуації творчого пошуку, вільного вибору, прийняття відповідальних рішень; здійснювати самоуправління та самоконтроль [13].

Відмітимо, що науковцями розроблена таксономія подкастів, яка має на меті допомогти викладачеві використовувати їх на заняттях. Згідно з дослідженнями таксономія класифікується за шістьма критеріями, а саме, тип подкасту, спосіб представлення, тривалість, автор, стиль та призначення [14].

У свою чергу за своїм типом подкасти поділяються на: інформативні; подкасти, які містять відгуки та коментарі; вказівки рекомендаційного характеру та власне автентичні матеріали. З точки зору таксономії подкасту ресурс *Podcastsinenglish.com* містить матеріали, які відносяться до усіх існуючих типів і структурно побудовані у формі діалогу ведучих та містять відгуки, коментарі запрошених у студію гостей, які надають корисні поради згідно обговорюваної проблематики [15]. Згідно з основними критеріями вищезазначеної таксономії тривалість подкасту 3–4 хвилини, щовважається коротким. Щодо авторів записів, то це здебільшого ведучі, які майже завжди спілкуються у неформальному стилі, використовуючи елементи гумору, заручаючись широкою підтримкою аудиторії.

Розглянемо організацію навчальної діяльності студентів на занятті з використанням подкастів *Podcastsinenglish.com* для розвитку умінь аудіювання. Відомо, що процес сприйняття на слух текстів може відбуватися за однією зі стратегій, а саме “зверху донизу” (top-down) та “знизу вгору” (bottom-up). Стратегія “зверху донизу” фокусується на слухачі та його фонових знаннях про світ, конкретну тему, жанр тощо. Таким чином, для розуміння тексту слухач використовує те, що вже знає – ситуацію, структуру, контекст тощо. Фонові знання активують очікування слухача щодо розгортання текстової інформації та допомагають спрогнозувати зміст. На противагу, в основі стратегії “знизу вгору” – текст, а розуміння відбувається шляхом декодування інформації, що надходить “знизу”, тобто від розпізнавання фонем – до слів, від слів – до речень, від речень – до понадфразових єдностей і до розуміння інформації в цілому. Ця модель пояснює, як інформація, яка надходить у формі звукових сигналів, трансформується і зберігається в пам'яті адресата.

У нашому дослідженні ми пропонуємо вправи для розвитку умінь аудіювання як виду мовленнєвої діяльності, метою яких може бути як розуміння основного змісту, пошук необхідної інформації, так і повне розуміння подкасту. Передбачається, що розуміння тексту не є самоціллю аудіювання, а може слугувати основою для розвитку інших видів мовленнєвої діяльності. Таким чином, більшість вправ націлені на розвиток стратегії аудіювання “зверху донизу”. Ми послугуємося вже розробленою методистами структурою роботи над текстами для аудіювання (до прослуховування (pre-listening), прослуховування (while-listening) та після прослуховування (post-listening)). Кожен із цих етапів має свою мету та види завдань для формування необхідних умінь та навичок, які необхідні для розвитку компетентності в аудіюванні.

Авторами статті пропонуються вправи, розроблені на прикладі подкасту “CreatureComforts” (*Podcastsinenglish.com*).

Етап 1: До прослуховування

Метою даного етапу є введення студентів у контекст подкасту, активізація фонових знань із теми, усунення мовних труднощів, прогнозування змісту та мотивування до прослуховування, а отже, полегшення у сприйманні та інтерпретації запропонованого матеріалу. Прикладами вправ на етапі “До про-

слухування” можуть бути завдання на передбачення змісту подкасту на основі ключового слова / слів, заголовку, ілюстрації; прогнозування слів / подій/ тем, обговорення досвіду студентів, висловлення власної точки зору на проблему тощо:

– Work with a partner. You are going to listen to a podcast about living abroad. Look at the photos and discuss why they might be relevant to the podcast.

– Work with a partner. You are going to listen to a podcast about living abroad. Discuss the questions:

1. Have you ever lived away from home? What did you miss most? Why?

2. What might a person who comes from the UK miss living abroad?

– You are going to listen to the podcast “Creature Comforts”. Read the definition of creature comforts below, and then discuss with your partner what creature comforts are most important to you.

– Which of the words below are used to speak about:

a) a pub;

b) a shop;

c) tea? (cozy; good value for money; weak; comfy chairs; serve with; ready to cook meals; low ceiling; underwear; hot milk; black; strong; old-fashioned; welcoming; roaring fire).

Таким чином, організація роботи над подкастами на етапі “До прослуховування” є невід’ємною складовою процесу формування компетентності в аудіюванні, оскільки допомагає студентам розвивати мовну здогадку та формує у них уміння передбачати зміст подкастів. На цьому етапі переважають рецептивно-продуктивні та рецептивно-репродуктивні комунікативні та умовно-комунікативні вправи без ігрового компоненту. За способом організації домінують парні та групові режими роботи.

Етап 2: Прослуховування

Етап “Прослуховування” – це власне слухання подкасту з метою отримання необхідної (загальної / детальної) інформації. Відповідно до метивикладач розробляє вправи, спрямовані на навчання студентів різним видам аудіювання. Вважаємо за необхідне програвати подкаст мінімум два рази. Під час першого прослуховування студенти попередньо знайомляться із подкастом та намагаються зрозуміти загальний зміст, підтверджують чи спростовують свої передбачення, висловлені на етапі “До прослуховування”:

– Listen to the podcast and check your ideas.

– Listen to the podcast and say how the speaker would answer the questions in Pre-listening.

– Listen to the podcast and say what ‘creature comforts’ mean.

– Listen to the podcast and say what Helen misses from home.

– Listen to the podcast and say if Helen likes being in Portugal.

Другий раз подкаст програвється з метою більш детального розуміння та пошуку конкретної інформації:

– Listen again and answer the questions:

1. How is British tea different from that served in Portugal?

2. Why does Helen miss Marks and Spencer’s?

3. What is special about British pubs?

– Listen again. What do the words *proper*, *forceful*, *stark*, *bright* refer to?

– Listen again and complete the sentences:

1. The main thing that makes English tea different is

2. Marks and Spencer’s is a great place to buy

3. Helen describes English pub as a place.....

– Listen again. Decide if the sentences are true (T), false (F) or we do not know (?):

1. English tea is served with milk.

2. English tea is cheaper than tea in Portugal.

3. Helen never goes to pubs alone.

4. You can buy everything at Marks and Spencer’s but canned food.

Таким чином, на етапі “Прослуховування” пропонуються рецептивно-репродуктивні завдання, в яких студенти мають прослухати подкаст два рази і самостійно виконати завдання відповідно до мети аудіювання. Перевірка правильності виконання завдання спершу відбувається у парному, а потім у фронтальному режимі. Розроблені вправи націлені розвивати у студентів вміння використовувати власні фонові знання для прогнозування змісту аудитивного тексту та перевіряти свої прогнози, розрізняти як конкретну інформацію, так і загальну; виокремлювати головні факти від другорядних; розпізнавати деталі змісту, логічно мислити; встановлювати взаємозв’язок між фактами, причинами, подіями; аналізувати зміст подкасту.

Етап 3: Після прослуховування

На даному етапі усі завдання передбачають реалізацію принципу взаємопов’язаного навчання видів мовленнєвої діяльності і спрямовані на інтерпретацію прослуханої інформації, її узагальнення, оцінку, тобто комунікативний аналіз почутого:

– Work in groups of three and create a list of creature comforts a person who comes from Ukraine will miss living abroad. Explain your choice.

– Work in pairs. Imagine one of you has been living abroad for a year. Role-play an interview.

– Conduct a survey on what creature comforts the students who live in the Halls of Residence miss from home.

– Read an article written by an exchange student from China studying in Ukraine. Compare and contrast his experience with Helen’s. Write a paragraph.

Отже, вправи третього етапу є комунікативними та мають на меті інтегрувати отриману студентами інформацію під час прослуховування подкасту у виконання іншої мовленнєвої діяльності, а саме говоріння, читання чи письма. Виконання вправ може здійснюватися у будь-якому режимі та мати ігровий компонент.

5. Результати дослідження та їх обговорення

Таким чином, подкастинг як нова технологія навчання є ефективним засобом формування іншомовної комунікативної компетентності студентів молодших курсів. Поетапна методика формування компетентності в аудіюванні засобами подкастів перевірена нами експериментально. Розроблений комплекс вправ був успішно впроваджений у навчальний процес студентів-першокурсників факультету іноземних

мов НДУ імені Миколи Гоголя. Для активізації процесу формування компетентності в аудіюванні засобами подкастів викладачем застосовуються певні стратегії за способом сприйняття та обробки інформації. Так, стратегія “зверху донизу” зорієнтована на слухача та допомагає йому визначати основну думку повідомлення, здогадуватися про перебіг події, підсумовувати почуте. Текст є основним фокусуєчим елементом стратегії “знизу вгору”, при застосуванні якої відбувається розвиток умінь детального розуміння подкасту. Відмітимо, що вибір вищезазначених стратегій має пряму залежність від мети аудіювання та, звідси, можуть бути застосовані на тому чи іншому етапі організації роботи з подкастом. Отже, комплексний підхід до вибору стратегій на тому чи іншому етапі організації роботи з подкастом урізноманітнює та покращує процес формування компетентності в аудіюванні студентів першого курсу.

6. Висновки

1. Теоретично обґрунтовано використання навчальних подкастів ресурсу *Podcasts in English.com*

на заняттях з практики усного та писемного мовлення для студентів першого курсу. По-перше, студенти знайомляться з новою, актуальною інформацією, яка є предметом дискусії у суспільстві, мова якого вивчається, тобто містить соціокультурний компонент; по-друге, цей матеріал є автентичним та відповідає усім вимогам до навчальних аудіо записів; по-третє, подкасти вищезгаданого ресурсу відповідають критеріям таксономії; по-четверте, при організації роботи з подкастами відбувається інтеграція аудіювання в інші види мовленнєвої діяльності.

2. Встановили, що студенти мають досягти рівня розвитку мовленнєвої компетентності в аудіюванні не нижче B2 відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти.

3. Запропоновано комплекс вправ, які націлені на змістовий аспект аудіювання, а саме, розуміння загального змісту, деталізоване розуміння, формування умінь самоконтролю та рефлексії, аналіз, узагальнення інформації, та подальше використання інформації в інших видах мовленнєвої діяльності.

Література

1. Carvalho A. A., Aguiar, C. A taxonomy of podcasts and its application to higher education. 2009. URL: <http://repository.alt.ac.uk/638/>
2. Koppelman H. Using Podcasts in Distance Education. 2013. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED562304>
3. Idrissova M., Smagulova B., Tussupbekova M. Improving listening and speaking skills in mixed level groups (on the material of New English File) // *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2015. Issue 199. P. 276–284. doi: <http://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.517>
4. Ducate L., Lomicka L. Podcasting: An Effective Tool for Honing Language Students' Pronunciation // *Language Learning and Technology*. 2009. Vol. 13, Issue 3. P. 66–86. URL: <http://www.lltjournal.org/item/2678>
5. Кардашова Н. В. Англійськомовний подкаст як засіб формування компетентності в аудіюванні студентів мовних спеціальностей // *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Педагогіка та психологія*. 2015. № 24. С. 176–185.
6. Naidionova A. V., Ponomarenko O. G. Use of podcasting technology to develop students' listening skills // *Information Technologies and Learning Tools*. 2018. Vol. 63, Issue 1. P. 177–185.
7. Вороніна Г. Р. Комп'ютерно орієнтовані технології у процесі вивчення іноземних мов // *Науковий вісник кафедри Юнеско Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія*. 2013. № 27. С. 250–255.
8. Сысоев П. В. Технологии Веб 2.0: Социальный сервис подкастов в обучении иностранному языку // *Иностранный язык в школе*. 2009. № 6. С. 8–11.
9. McMinn S. Podcasting possibilities: Increasing time and motivation in the language learning classroom // *European Institute for E-Learning. Learning Forum*. 2008. P. 212–215.
10. Бецько О. С. Дидактичні та методичні засади інтеграції подкастів в процес навчання іноземної мови у вищій школі: наук.-пр. конф. // *Новітні освітні технології*. 2012. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1074>
11. Грицик Н. В. Технологія подкастинг у викладанні іноземної мови (за професійним спрямуванням) // *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2015. № 124. P. 24–26.
12. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / ред. Ніколаєв С. Ю. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
13. Гагіна Н. В. Умови розвитку навчальної автономії студентів вищих навчальних закладів // *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*: 2014. № 117. С. 309–311.
14. Carvalho A., Aguiar C. A taxonomy of podcasts and its application to higher education // *ALT-C*. 2009. P. 132–140.
15. Creature Comforts. URL: <https://www.podcasts in english.com/pages1/level2.shtml>

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук Костриця Н. М.
Дата надходження рукопису 17.05.2018*

Давиденко Олена Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра англійської мови та методики викладання, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, вул. Графська, 2, м. Ніжин, Україна, 16600
E-mail: lenawd@ukr.net

Пономаренко Ольга Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра англійської мови та методики викладання, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
вул. Графська, 2, м. Ніжин, Україна, 16600
E-mail: olpona@ukr.net